

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра історії та археології

Затверджено на засіданні кафедри історії та археології
завідувач кафедри С.І. Пачев
протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Назва освітнього компонента (обов'язковий /вибірковий)	ОСНОВИ АНАЛІТИЧНОЇ АРХЕОЛОГІЇ <i>Вибірковий</i>
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітня програма	Історія
Рік викладання Семестр	2024-2025/ непарний (I) семестр / 1 курс
Викладач	Ситник Олександр Миколайович, професор, доктор історичних наук, професор кафедри історії та археології
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/sitnik-oleksander-mikolajovich/ https://www.webofscience.com/wos/op/publications/summary
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	+380972139300 Sytnyk_Oleksander@msspu.edu.ua Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Viber, Telegram
Сторінка освітнього компонента на сайті центру дистанційних освітніх	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5053

АНОТАЦІЯ

Освітній компонент «Основи аналітичної археології» покликаний вдосконалити процес вивчення здобувачами другого рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання навчальних курсів бакалаврського рівня: «Археології України з археологічною практикою», «Давньої та середньовічної історії України», «Теорія та методика археологічних досліджень» тощо. При цьому, основна увага приділяється вивченню теоретичних аспектів археології України. Вивчення освітнього компонента передбачає здобуття необхідного для майбутнього магістра обсягу й рівня знань, щодо основних етапів становлення й розвитку української археології та вміння аналізувати проблеми давньої української історії та археології, самостійно здобувати нові знання після завершення вищої школи й застосовувати ці знання у практичній роботі викладача історії та наукового співробітника тощо.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета викладання освітнього компоненту «Основи аналітичної археології» полягає в засвоєнні здобувачами теоретичних аспектів археології України, основних етапів становлення й розвитку української археології та вміння аналізувати проблеми давньої української історії та археології.

Основними завданнями курсу є: вдосконалення змісту археологічних понять, концепцій і теорій та вміння оперувати ними; володіння основними теоретико-методологічними засадами археологічної науки; формування у здобувачів вищої освіти знань і цілісного уявлення про витоки й шляхи формування теоретичних знань в галузі археології; засвоєння здобувачами сутності феномену української археології як детермінанти суспільної свідомості; вдосконалення методології та методики археологічних досліджень з врахуванням світового досвіду.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (ФК)

ФК1. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

ФК6. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.

ФК9. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.

Програмні результати навчання (ПРН)

РН1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

РН2. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

РН6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.

РН8. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. Здатність розв'язувати проблеми
2. Винахідливість
3. Критичне мислення
4. Комунікативні навички
5. Самоаналіз і саморефлексія
6. Уміння формувати власну думку та приймати рішення
7. Презентаційні навички (самопрезентація, уміння вести переговори).

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

8. Якісна освіта
9. Мир та справедливість
10. Партнерство заради сталого розвитку

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин Денна форма	32	14	74	120 / 4 кр.
Кількість годин Заочна форма	8	6	106	120 / 4 кр.

Підсумковий контроль – залік

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

У ході навчальних занять заохочується: активне залучення здобувачів до процесу розгляду, обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань; формування творчого простору задля вдосконалення практичних навичок і вмінь роботи з історичними та

історіографічними джерелами й розвитку світоглядної свідомості історичного мислення. При цьому, пріоритетним є дотримання студентоцентрованого підходу та врахування, при оцінюванні, пізнавальної активності й креативності здобувачів.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу необхідним є дотримання принципів академічної доброчесності. Виконання робіт здобувачами має бути оригінальним, з власними елементами дослідницького мислення. Відсутність посилань на використані джерела, компіляція, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс Центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин, денна форма				Кількість годин, заочна форма				Рекомен- дована література
	л	пр	ср	всього	л	пр	ср	всього	
Тема 1. Предмет, мета й завдання курсу «Основи аналітичної археології»	4	2	14	20			22	22	1-9
Тема 2. Методологія археології. Методи археологічного дослідження	6	2	12	20	2		14	16	
Тема 3. Археологічна типологія та класифікація. Систематизація археологічних артефактів	6	2	12	20	2	2	16	20	
Тема 4. Специфіка та види археологічних культур	6	4	10	20	2	2	16	20	
Тема 5. Теоретичне осмислення археологічних культур і їх детермінантів	6	2	12	20	2	2	18	20	
Тема 6. Сучасне моделювання в археологічних дослідженнях. Моделі в археології	4	2	14	20			20	22	
Всього	32	14	74	120	8	6	106	120	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Предмет, мета й завдання курсу «Основи аналітичної археології»

Методологія, джерела та історіографія навчального курсу «Основи аналітичної археології». Мета та завдання курсу. Поняття й термінологія курсу «Основи аналітичної археології». «Нова археологія» Д. Кларка. Дескриптивна археологія (описова археологія). Теоретична археологія (французька школа). Соціальна археологія (школа К. Ренфрю). Інтерпретаційні розробки соціокультурного характеру археологів США.

Тема 2. Методологія археології. Методи археологічного дослідження

Основні принципи та засади методології аналітичної археології. Методи археологічного дослідження. Різновиди археологічних джерел. Допоміжні археологічні дисципліни, їх класифікація та характеристика. Основні методи теоретичної археології.

Тема 3. Археологічна типологія та класифікація. Систематизація археологічних артефактів

Концепт археологічної типології. Археологічна класифікація. Систематизація археологічних артефактів. Проблеми періодизації археологічних пам'яток України. Види археологічних пам'яток. Способи виявлення археологічних пам'яток. Типи археологічних пам'яток. Поняття про культурний шар.

Тема 4. Специфіка та види археологічних культур

Поняття археологічної культури. Специфіка й особливості археологічних культур. Різновиди археологічних культур. Основні етапи археологічного пошуку. Особливості археологічних культур. Матеріальна культура, її різновиди та характеристика.

Тема 5. Теоретичне осмислення археологічних культур і їх детермінантів

Переосмислення значення археологічної культури. Основні детермінанти археологічних культур. Формування «Концептуальної археології» регіональних досліджень. Основні археологічні культури на території України. Археологічна культура епохи муст'є. Пам'ятки стародавньої культури та мистецтва на території України. Особливості скіфо-сарматських культур.

Тема 6. Сучасне моделювання в археологічних дослідженнях

Сучасні технології в археології. Історичні реконструкції в контексті археології. Значення цифрових технологій в археологічних дослідженнях. Документування об'єктів історико-культурної спадщини. Моделювання в археологічних дослідженнях. Моделі в археології.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Написання есе 1 «Основні методи теоретичної археології»
2	Написання есе 2 «Основні етапи археологічного пошуку»
3	Написання есе 3 «Документування об'єктів історико-культурної спадщини»

Детальний опис завдань до самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Предмет курсу «Основи аналітичної археології». Мета та завдання курсу. Поняття й термінологія курсу. «Нова археологія» Д. Кларка. Дескриптивна археологія (описова археологія). Теоретична археологія (французька школа). Соціальна археологія (школа К. Ренфрю). Інтерпретаційні розробки соціокультурного характеру археологів США.

Методологія аналітичної археології. Методи археологічного дослідження. Археологічні джерела. Допоміжні археологічні дисципліни. Основні методи теоретичної археології.

Археологічна типологія. Археологічна класифікація. Систематизація археологічних артефактів. Проблеми періодизації археологічних пам'яток України. Види археологічних пам'яток. Способи виявлення археологічних пам'яток. Типи археологічних пам'яток. Поняття про культурний шар.

Поняття археологічної культури. Специфіка й особливості археологічних культур. Різновиди археологічних культур. Основні етапи археологічного пошуку. Особливості археологічних культур. Матеріальна культура, її різновиди та характеристика.

Основні детермінанти археологічних культур. Формування «Концептуальної археології» регіональних досліджень. Археологічні культури на території України. Археологічну культуру епохи муст'є. Пам'ятки стародавньої культури та мистецтва на території України. Особливості скіфо-сарматських культур.

Сучасні технології в археології. Історична реконструкції в контексті археології. Значення цифрових технологій в археологічних дослідженнях. Документування об'єктів історико-культурної спадщини. Моделювання в археологічних дослідженнях.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми й засоби оцінювання
РН1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота студентів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН2. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, аналітичний метод, метод компаративістики, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота студентів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.	Пояснення, практична робота, спостереження і аналіз випадків, навчальні дискусії, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз методологічної бази). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН8. Розширювати актуалізовану	Пояснення, семінар з проблемним викладом, аналіз	Поточний контроль: практичний контроль

джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.	джерел, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	(виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз джерел). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
---	---	---

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента						
Ті здобува	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6

Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):								
Доповідь усна «Поняття й термінологія курсу «Основи аналітичної археології»	5							
Практико-орієнтоване завдання (далі-ПОЗ) 1 «Методи археологічного дослідження»		5		5				
ПОЗ 2 «Археологічна класифікація»			5					
ПОЗ 3 «Специфіка й особливості археологічних культур»								
ПОЗ 4 «Основні археологічні культури на території України»					5			
ПОЗ 5 «Пам'ятки стародавньої культури та мистецтва на території України»							5	
Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):								
Написання есе 1 «Основні методи теоретичної археології»	10							
Написання есе 2 «Основні етапи археологічного пошуку»					10			
Написання есе 3 «Документування об'єктів історико-культурної спадщини»								10
Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)								
Загальний бал (максимальний бал – 100)								

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Написання есе Складання таблиці Доповідь за підготовленою презентацією Складання словнику основних понять курсу	Максимально 5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Виконання практико-орієнтованого завдання	Максимально 5 балів: – 5 балів – завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює

	<p>думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>– 4 бали – завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>– 3 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>– 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>– 0 балів – відповідь відсутня</p>
--	---

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є **залік**, на його складання надається 40 балів. Залік включає 3 теоретичні питання (максимально оцінюється в 10 балів), практичне завдання (максимально оцінюється в 10 балів). Критерії оцінювання підсумкового контролю подано нижче:

Оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити	добре	6-7	30-32

висновки, виправляти допущені помилки.			
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання екзамену)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційований залік	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна:

1. Археологія України: Курс лекцій: навч. посібн. / Л. Л. Залізняк, О. П. Моця, В. М. Зубар та ін.; за ред. Л. Л. Залізняка. К.: Либідь, 2005. 504 с.
2. Болтрик Ю. В. Герр. Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. К.: Наук. думка, 2004. Т. 2: Г–Д. 518 с.
3. Довідник з історії України (А–Я): Посібник для серед. заг.–осв. навч. закладів / За ред. І. Підкови, Р. Шуста. 2–ге вид., доопр. і доповн. К., 2001. С 877–878.
4. Залізняк Л. Моя археологія. Біографічні спогади та суб'єктивні враження про українську археологію. Київ: Темпора, 2020. 352 с.
5. Залізняк Л. Л. Первісна історія України. К.: Вища школа, 1999. 263 с.
6. Залізняк Л. Л. Стародавня історія України. К.: Темпора, 2012. 542 с.
7. Клейн Л. С. О сущности и границах «Аналитической археологии» // Новейшее открытие советских археологов: Тезисы докладов конференции. Киев, 1975. Ч. III. С. 19–22.
8. Clarke D. L. Analytical archaeology. London: Routledge, 2014. 550 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315748481>
9. Klein Leo. Neither archaeology nor theory: a critique of Johnson // Antiquity. 2006. № 80. P. 435-443.

Додаткова:

10. Бунятян К. П., Мурзін В. Ю., Симоненко О. В. На світанку історії; Україна крізь віки: в 15 т. / ред. В. А. Смолій; НАН України, Ін-т археол. Т. 1. К.: Альтернативи, 1998. 335 с.
11. Клейн Л. С. Феномен советской археологии. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/5-900461-03-3/5-900461-03-3.pdf>
12. Пазинич В. Г. Приклади комплексної інтерпретації геолого-геоморфологічних та археологічних матеріалів для реконструкції палеогідрологічних і палеокліматичних умов деяких ділянок басейну середнього Дніпра в післяюрмський період // Наукові праці Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту: Зб. наук. пр. 2008. Вип. 257. С. 235–249.
13. Ситник О. М. Аналітична археологія: витоки та завдання. Вісник НІАЗ «Кам'яна Могила». Вип. 3. Запоріжжя: Дике Поле, 2018. С. 179–183.
14. Ситник О. М. Вивчення об'єктів археологічної спадщини у профільних ВНЗах: проблеми, завдання, перспективи / О. М. Ситник // Вісник НІАЗ «Кам'яна Могила»: випуск 2. Запоріжжя: Дике Поле, 2017. С. 157–159.

15. Ситник О. М. Духовна культура енеолітичної України: становлення релігійно-ідеологічних уявлень // Вісник НІАЗ «Кам'яна Могила»: випуск 1. Запоріжжя: Дике Поле, 2016. С. 49-53.
16. Ситник О. М. Шляхи збереження нематеріальної культурної спадщини національних меншин Північно-Західного Приазов'я / О. М. Ситник // Сучасні соціокультурні практики: компетентнісно-аксіологічний аспект: зб. Статей і матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 10-літтю кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін ПНПУ імені В.Г. Короленка (29-30 березня 2018 року). – Полтава: ПП «Астрія», 2018. С. 163–167.
17. Ситник О. М. Щодо питання про нематеріальну культурну спадщину етнічних меншин Північно-Західного Приазов'я / О. М. Ситник // Північно-Західне Приазов'я: проблеми регіонального розвитку у міжнародному контексті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції із міжнародною участю (Мелітополь, 14-15 вересня 2017 року) / за ред. Л. М. Донченко, С. І. Пачева, І. А. Арсененко, О. В. Непші, А. М. Крилової. Мелітополь: ФОП Одиног Т. В., 2017. С. 196–198.
18. Ситник О., Середа Ю. Значення навчального курсу «Аналітична археологія» у процесі вивчення археологічних артефактів Північно-Західного Приазов'я. Наукове сьогодення: стан та перспективи регіональних досліджень: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 19 травня 2021 р.) / за ред. Л. М. Донченко, І. А. Арсененко, С. І. Пачева, Л. І. Полякової, Я. В. Попенка, Л. А. Прохорової. Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2021. С. 86-89.
19. Ткаченко С. Диво мелітопольське. К.: Парлам. вид-во, 2016. 198 с.
20. Харарі Ювал Ной. Sapiens: людина розумна. Коротка історія людства. Київ: BookChef, 2021. 544 с.
21. Чмихов М.О. Археологія та стародавня історія України: Курс лекцій. К., 1992. 180 с. (співавтори: Н. М. Кравченко, І. Т. Черняков).
22. Чмихов М.О., Шилов Ю.О., Корнієнко П.Л. Археологічні дослідження курганів. К., 1989. 217 с.
23. Klein Leo. To separate a centaur: On the relationship of archaeology and history in Soviet tradition // Antiquity. 1993.Vol. 67. № 255. P. 339-348.
24. Klejn L. Soviet archaeology. Trends, schools, and history. Corby: Oxford University Press, 2013. 456 p.
25. Taylor T. Conversations with Leo Klejn // Current Anthropology. 1993. Vol. 34, № 5. P. 723-735.

Електронні ресурси

1. Електронний каталог бібліотеки МДПУ імені Богдана Хмельницького. URL: <http://ver.mdpu.org.ua>
2. Інститут археології НАН України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Org/Pages/default.aspx?OrgID=0000237>
3. Науковий журнал «Археологія». URL: <http://www.vgosau.kiev.ua/-qq>
4. СПІЛКА АРХЕОЛОГІВ УКРАЇНИ. URL: <HTTP://VGOSAU.KIEV.UA/>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Ситник О. Археологічна культура Кукутень-Трипілля: цивілізаційний вимір – Cultura "Cucuteni-Tripolie": aspectul civilizațional Archaeological culture of Cucutene-Tritpoli: civilization aspect. *Relații Româno-Ucrainene. Istorie și contemporaneitate – Румунсько-Українські відносини. Історія та сучасність*. Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 2021. С. 11–26.

2. Ситник О. М. В. Ляскоронський як археолог. *І Всеукраїнський археологічний з'їзд: матеріали роботи*. Київ: ІА НАН України, 2019. С. 111–121.
3. Sytnyk O. On the process of entogenesis in the territory of the modern south of Ukraine in the period of the eneolitis. *Socio Brains. journal homepage: www.sociobrain.com*. International scientific refereed online journal with **impact factor**. 2018. 42, February. С. 140–142.
4. Sytnyk O. Innovative aspect of the Analytical Archeology course in the process of studying the archaeological monuments of the North-Western Azov region. *Humanitarian paradigm*. No. 4. 2021. С. 18-28.